

Bedrijven investeren in achterstandswijken

"Onze klanten zijn ons belang"

"Albert Heijn is nooit weggeweest uit de wijk. Het is een misverstand om te praten over een terugkeer van buurtwinkels. Wij hebben er in het verleden wel hard aan getrokken om vooral in de uitbreidingswijken aan de bak te komen, maar we zijn steeds in de oude buurten aanwezig gebleven." De manager Stedelijke Projecten van Nederlands 'Grootste Kruidenier', Rob Crassee, weerlegt met klem dat zijn bedrijf als spijtoptant probeert terug te keren in de oude binnensteden in Nederland. "Van de zevenhonderd winkels die wij hebben, is een groot aantal als buurtwinkel te bestempelen."

Het gesprek op het kantoor van Crassee bij Ahold Vastgoed in Zaandam, waaraan ook AH's PR-adviseur Pascale Smeets deelneemt, gaat over stedelijke vernieuwing en de activiteiten die bedrijven in toenemende mate ontplooiën om een verdere verloederding van oude en naoorlogse wijken tegen te gaan. Tien bedrijven, onder meer Albert Heijn, Blokker, McDonalds, Rabobank, Randstad en de vereniging van woningcorporaties Aedes, lopen daarbij voorop. Zij hebben zich verzameld in het OverlegPlatform Stedelijke Vernieuwing (OPS) waarvan Crassee secretaris is.

"Ondernemers beseffen steeds meer dat maatschappelijke problemen niet kunnen worden opgelost als de overheid alleen staat bij de aanpak ervan. Het bedrijfsleven heeft ook een verantwoordelijkheid de samenleving leefbaar te houden. Daarom wordt binnen het OPS vanuit verschillende kanten gewerkt aan het structureel verbeteren van de leefbaarheid in achterstandswijken. Het gaat daarbij onder meer om het aanbod aan voorzieningen te verbreden en het wonen aangenamer te maken. In het proces van stedelijke vernieuwing spelen woningcorporaties, als nieuwe private partijen, een belangrijke rol", verklaart Crassee.

Nederland kent maar liefst 115 probleemwijken waar, in de woorden van Crassee, 'onmiddellijk ingegrepen' dient te worden. Bovendien zijn er nog eens tweehonderd achterstandswijken die het gevaar lopen in de categorie 'probleemwijk' terecht te komen.

Rob Crassee: "Het zijn wijken die zijn achtergebleven bij de algemene economische ontwikkeling in Nederland. Oorspronkelijke bewoners en bedrijven zijn in de afgelopen dertig jaar naar de randen van de stad getrokken, omdat het daar beter toeven was. De bevolkingssamenstelling in de oude wijken is nu zeer eenzijdig. Lagere inkomensgroepen, etnische minderheden, alleenstaanden en een-ouder gezinnen zijn oververtegenwoordigd. De leefomgeving is verslechterd en wordt met de dag slechter. Er zijn veel langdurig werklozen. Bewoners voelen zich steeds minder veilig in hun eigen buurt. De gedachte om de negatieve spiraal te doorbreken leeft niet alleen bij de overheid maar ook bij het bedrijfsleven. In ons manifest 'Samen durven investeren in de stad' staat duidelijk: Ook wij willen in ons land geen scherpe ruimtelijke segregatie, geen armoedewijken en geen wijken die gevangen blijven in een neerwaartse sociaal-economische spiraal."

In de afgelopen tien jaar is volgens de OPS-secretaris het maatschappelijk denken over 'de stad' veranderd. "De stad is herontdekt als motor van de economie. Overheden realiseren zich dat bedrijvigheid in een stad verschrikkelijk hard nodig is.

Bedrijven krijgen dus aandacht in het stedelijk vernieuwingsbeleid en worden uitgenodigd of misschien zelfs wel uitgedaagd daarbij hun partij mee te blazen."

De vraag is dan: waarom zouden bedrijven geld, tijd en energie steken in het opkrikken van een woonwijk, terwijl ze net zo goed aan de rand van de stad winst zouden kunnen maken? Crassee: "Bedrijven willen graag in de binnensteden investeren want dan zitten ze dicht bij hun klanten. De overheid dringt sinds het aantreden van het eerste Paarse kabinet in 1994 aan op een grotere betrokkenheid van private organisaties bij het oplossen van de maatschappelijke problemen in de grote steden. Het ligt dan voor de hand dat wij de handschoen oppakken en ons inzetten het investeringsklimaat in de steden te verbeteren."

Een modelvoorbeeld van de rol die het OPS bij stedelijke vernieuwing kan spelen ligt in de wijk Deppenbroek in Enschede-Noord. "De gemeente Enschede meldde zich aan om als 'pilot' te fungeren. De OPS-partners hebben samen met de gemeente en de woningbouwcorporaties een wijkvisie ontwikkeld voor Noord waarbij concrete maatregelen worden uitgewerkt rond vier thema's: arbeid, wonen, voorzieningen en leefbaarheid. Wij investeren onder meer in de totale vernieuwing van het Winkelcentrum Deppenbroek dat één groot aantrekkelijk wijkwinkelcentrum moet worden. Er zullen ook andere dan winkelvoorzieningen komen, zoals een gezondheidscentrum en een gemeenschapsruimte", geeft Crassee aan.

Pascale Smeets beschrijft de concrete invulling voor Albert Heijn: "Wij hebben, net als enkele andere OPS-deelnemers, toegezegd een aantal langdurig werklozen in dienst te nemen. Om de klanten een veiliger gevoel te geven, zal de gemeente stadwachten stationeren. De deelnemende OPS-partners zullen zorgen voor een breder pakket voorzieningen en de uitstraling van het winkelcentrum verbeteren door een opener toegang, betere verlichting en zo meer. In achterstandswijken wonen veel allochtonen. In de oplossingen moet rekening worden gehouden met hun specifieke behoeftes. Op oude fabrieksterreinen die grenzen aan de oude woonwijk, zullen nieuwe woningen worden gebouwd. Bewoners van het oude deel en de nieuwkomers moeten één wijk gaan vormen en zich allemaal aangetrokken voelen tot het moderne grote wijkwinkelcentrum. Het moet het levendige hart van de heringerichte wijk worden."

Crassee benadrukt dat het belangrijk is dat een totaalproject wordt uitgevoerd. "Binnen de totale aanpak doet ieder het zijne. Wij zorgen voor de bewinkeling, de corporaties voor het wonen en de gemeente voor de voorzieningen, maar het moet wel in samenhang gebeuren. Je moet niet in je eentje tegen een vrachtwagen duwen om hem van zijn plaats proberen te krijgen. Alleen als je het samen doet, kun je er beweging in krijgen. Onze ambitie is dan ook over de gewenste aanpak aansluiting te vinden bij de lokale organisaties en de middenstand. Overigens is het niet per se zo dat alle tien OPS-partners in een wijk actief zijn. Deelname hangt volledig af van de individuele bedrijven", licht hij toe.

Wat is het belang voor bedrijven om een soort van maatschappelijk werk te doen in achterstandswijken? "Onze klanten zijn ons belang", zegt Pascale Smeets onmiddellijk. "Albert Heijn heeft sinds vorig jaar een nieuwe bedrijfsfilosofie die meer van deze tijd is en vijf kernwaarden telt. Een daarvan is maatschappelijke betrokkenheid. Een actieve inzet bij stedelijke vernieuwing is daaruit voortgevloeid. Wij hebben daar een commercieel belang bij. Als het in een wijk prettig wonen is, dan blijft de koopkracht daar. Als iedereen wegtrekt door de problemen die zich opstapelen dan zullen er uiteindelijk te weinig klanten zijn en zal Albert Heijn zijn winkel moeten sluiten. En, dat is natuurlijk het laatste dat we willen", aldus Smeets.

Rob Crassee geeft aan dat de inspanningen van het bedrijfsleven in de achterstandwijken geenszins 'liefdewerk oud papier' is. " Wij gaan niet aan de slag in een probleemwijk als wij geen kansen zien. Er moet een perspectief zijn van 'op de langere termijn is het fantastisch hier te zitten'. Het rendement mag wat langer op zich laten wachten dan normaal. Wij hebben wat meer geduld, maar uiteindelijk moet onze investering ook het commercieel belang van het bedrijf dienen. Liefdadigheid werkt op den duur niet."

Na Enschede-Noord is het OPS nu ook actief in andere steden. De moeilijkheid om met gemeenten samen te werken, zit volgens Rob Crassee vaak in de 'vrij stevige verschillen' in cultuur bij overheid en bedrijven. "Dan gaat het bijvoorbeeld om de manier van aanpak. Bij de bedrijven heerst een sfeer van 'kom op jongens, de schouders eronder en de zaak snel aanpakken'. Bij veel overheden is alles een zaak van hele lange adem, hele brede visie en hele dikke nota's. Dan merk ik bij de achterban een vorm van ongeduld. Het grote verschil in werkcultuur maakt het lang niet gemakkelijk om dichterbij elkaar te komen en samen doeltreffend de nijpende problemen aan te pakken", besluit hij.